Magyar Irodalmi Hírlevél

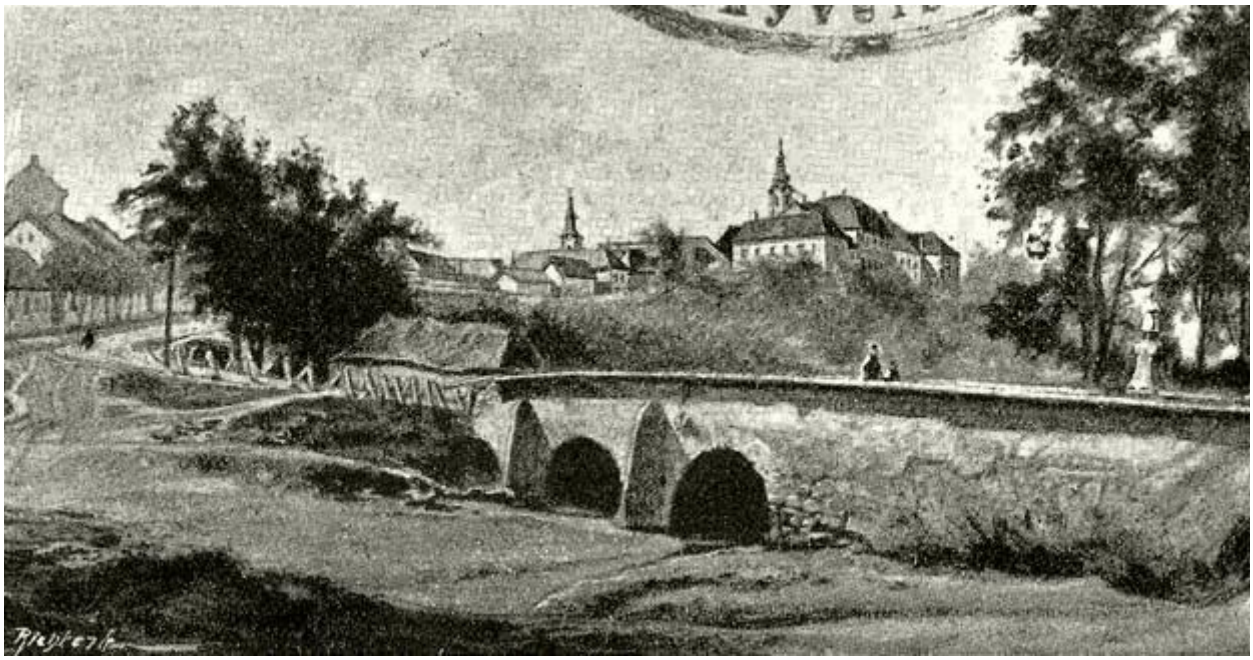

Agaba-óm

Emlékmű emeltetett Paál Zoltán rovósámánunk tiszteletére

Tizenhatan voltak az aradi vértanúk

Nemzeti Himnuszunk kalandos útja

DARVAS JÓZSEF (1912-1974)

NAGY IGNÁCZ: Magyar titkok

Pásztor Emil, az „Álmodó”

Krúdy Gyula: Őszi éjszaka

Elfeledett szép szavaink

Rabindranath Tagore: Áldozati énekek

Védte szabadságát
Híven, becsülettel.

Mácz István: ***Az ember (mikor és hogyan) igaz, jó, szép?***

2012 OKTÓBER **HETVENKETTEDIK MEGJELENÉS**

Agaba-óm

Az agabák hajói az özönvíz lecsendesülése után ugyancsak partot értek, mégpedig a Hangun (Huang-ho, azaz a Sárga-folyó) folyó torkolatának közelében. Itt később megalapították Agaba városát. A folyó melletti termékeny síkságon bőségben éltek és rendkívül ügyes kereskedők voltak. Időnként óriási utakat tettek meg, mind a szárazföldön, mind a tengereken, mert igyekeztek felkutatni a megmaradt többi ataiszi törzset.

A hunok az ataiszi katasztrófát követő évszázadokban egyre tovább vándoroltak kelet felé, mígnem ők is elérték a Hangun vidékét. A Hangun folyónál a jürcsik és ajnó népek háborúban álltak egymással és a hunok a jürcsikek mellé állva megnyerték a csatát, s ezért hálából nekik ajándékozták Ordosz vidékét. A hunok az ajnókat azonban nem taszították szolgasorba, hanem engedték, hogy közéjük benősüljenek, és mindőjüket felszabadították. Az ilyen bánásmódot a jürcsikek megtagadták, ezért az ajnók a hunok segítségével kiűzték onnan őket. A következő években egymással barátságban éltek, összeházasodtak.

Eközben a kinajok az elsokasodott agabákat elűzték a tengerpartról, így azok nyugat felé húzódtak. Ekkor már mintegy ezer év telt el Ataisz elsüllyedése óta. Agabáék elértek a Hangun nagy kanyarulatához, ahol a hunok éppen a szokásos Bálvány-hegyi vásárt tartották. Agaba vezér nagyon boldog volt, hogy az egykori ataiszi rokon törzzsel ismét találkoztak, akikkel a majd ezer év elteltével még mindig megértették egymást. Rögtön meg is hívta magához a hunok küldöttségét, aminek az lett az eredménye, hogy az úzok vezére, Úzon feleségül vette a bölcs Agaba leányát. Így a két rokon nép a legmagasabb szinten kötött szövetséget egymással. Az úzok közreműködésével felépítették Ordoszt (=farkasverem), mely később hosszú időre a birodalom beavatott központja lett. Mivel az áttelepülés miatt hirtelen sokan lettek, télire éhínség fenyegette őket. A bajt csak fokozta, hogy a szentnek tartott, égi eredetű medve vadászatát a hunok tiltották, ugyanakkor a medvék igen elszaporodtak a környéken, s sokszor már az embereket is veszélyeztették. Az agabák és úzok azonban nem nem tartották ezt bűnnek. A rendkívül bölcs Agabának azonban nagyszerű ötlete támadt: azzal állt elő a hunoknál, hogy az Istenek elrendelése szerint a medvéknek kegyetlenkedésük miatt bűnhődniük kell, azonban ezt medvetor keretén belül kell megtenni, és akkor ezzel a Tóremeket ki tudják engesztelni. Mikor elejtettek egy vérengző medvét és elfogyasztották a húsát, a hunok látták, hogy senkinek nem esett semmi baja tőle. Ekkor a hunok is feladták eddigi elvüket és megindult a nagy medvevadászat. A 24 napon át tartó medvetor során nagyon fontos intézkedéseket hoztak:

- Agabát (jelentése:öreg medve) megválasztották fősámánnak
- Megalakult az Öregek Tanácsa
- Újjászervezték a **24 Hun Törzsszövetség**et, mely szövetség tagjai:

  a türk, kaza-hun, bolgár, jász, lett, manysi, mari, komi, csuvasz, vepsze, tatár, kun,

  manzsu, kabar, mordvin, úz, suoma, vót, baskír, észt, újgur, mongol és avar törzsek voltak
- A mitológiájuk egyeztetésével egységes Tórem-hit rendszert alakítottak ki
- Újra kezdték az idő számítását, a holdév számításból áttértek a medvetoros évek számítására. Mivel ez a medvetor Kr.e. 4040-ben volt, ez lett az első medvetoros év

  (a 2004. évünk a 15.512. tűzszerzési év, és a 6004. medvetoros év, aminek a tavaszi napforduló jelenti az új év kezdetét)
- Az eddig használt képírást elhagyva egységes rovásírást alakítottak ki
- Elrendelték az őstörténelmünk, azaz az Arvisura-igazszólások rendszeres rovását
- Meghatározták a birodalmi közös nyelvet, amely az úz (azaz az azóta csak keveset változott palóc-magyar)

nyelv lett .

- Beindították az ötéves sámámképzéseket

10 évenként kalandozások indítását határozták meg, melynek elsődleges célja a rokon ataiszi törzsek megkeresése volt.

Palóc-Vasvár Írottköve

Emlékmű emeltetett Paál Zoltán rovósámánunk tiszteletére

Paál Zoltán, az Arvisura (Igazszólás) róvósámánja Ózdon született. Ez a település és Palóc-Vasvár az úz nép ősi kegyhelye volt. Ezek emlékezetére készült el az Írottkő emlékmű, amely Kovács Imre Barna alkotása. A gránittömb oldalai a négy égtáj felé néznek.

A déli oldalán az úz nép totemállata, a Tűzmedve látható, körülötte pedig azok a csillagképek helyezkednek el, amik szellemi hagyományunk lényegi részének jelképei: az Ikrek, amely Hunorra és Magorra, népünk őseire, a Nagy Medve, amely az úz nép ősére és a Bika, amely a bikává változó és égbe emelkedő tudós emberek ősi hagyományára utal.
A rovásírásos szöveg megemlékezik az úz nép ősi kegyhelyéről, Ózdról, Palóc-Vasvárról és Ózd város nagy szülöttéről, Paál Zoltánról, az Arvisura krónika átadójáról és leírójáról, akinek emlékezetére és tiszteletére Ózd Város Önkormányzata a Palóc-Vasvár Írottkövet felállíttatta.

A gránittömb keleti oldalán a sárkányok által jelzett terület a Kárpát-medence „agyának" közepén lévő „Kristálypalota", ami a Sarkcsillagra mutat. A „Kristálypalota" teljes térsége az Ózd – Rimaszombat – Kazincbarcika – Aggtelek négyszög.

A rovásírásos szöveg megjeleníti az Ózd városát alkotó, egykor önálló településeket és útmutatást tartalmaz arról, hogy a gránittömb magában foglalva őrzi az Arvisura (Igazszólás) krónika tanításait, tudatva, hogy Palóc-Vasvár ősidők óta a Hun Törzsszövetség népei, az úzok, később a magyarok szállásterülete, a hun vasművelés egyik kárpát-medencei központja volt.

A kő nyugati oldalának motívumai a hun-székely-magyar rovás ABC jeleit mutatják. Ez az írás és a betűformák, amelyek a kövön láthatók, valóban több mint tízezer éves múltra tekintenek vissza. A jelek, amik ma betűként szerepelnek, az őskorban hatalmas erejű jelképek voltak és azok ma is mindenki számára, aki érti használatukat és értelmüket.

A rovásírásos szöveg Paál Zoltán örökbecsű művéből egy idézet, mely a nagy erőről szól, amely évezredeken át megvédte, megőrizte és megtartott az Arvisurákat, a Hun és a Magyar Törzsszövetség rovásírásos krónikájának átiratait.

A gránittömb északi oldalának fő alakja egy „Baba", ami medvemagzat formájában látható. Belsejében figyelmeztető írás: „Az a nép, amely megtagadja őseit, elvész". Az őskorban a meg nem született magzat tudására, mint a legnagyobb tudásra, az eredeti, tiszta tudatra tekintettek. Innen eredt az anya és a magzati élet feltétel nélküli tisztelete.

Az oldal egyedülálló része a kőkorszak óta most először újra használt ősi számírás. A Nagy Vadász csillagkép Nimródra, népünk ősére, Hunor és Magor atyjára utal. Az őskohó és az úzok fegyvere, az „úz fokos" e nép messze földön híres fémművességét dicséri.

www.arvisura.van.hu/keret.cgi?/arvisigaz.htm

Tizenhatan voltak az aradi vértanúk

2012-10-06

Tizenhatan voltak az aradi vértanúk
Szegő Iván Miklós
Címkék:Ormai Norbert, Ludwig Hauk, Kazinczy Lajos, Haynau, Pest, Arad, megtorlás, aradi vértanúk, 1848-49-es szabadságharc

Az aradi vértanúk nem tizenhárman voltak, hanem tizenhatan. Az 1848-49-es szabadságharc résztvevői közül ugyanis egyet már korábban, kettőt pedig a tizenhármak kivégzése után ítéltek halálra az osztrák hatóságok. Lett volna egy további is, de az elborult elméjű tizenhetediket az osztrákok nem végezték ki, inkább csak meghalni hagyták.

Az 1849. október 6-án kivégzett 13 aradi vértanún kívül három további áldozatnak még a pontos nyughelyét sem ismerjük. Sírjaikat addig nem lehetett feltárni, amíg Ferenc József uralkodott, márpedig az osztrák császár és magyar király - az 1849-50-es megtorlás legfőbb felelőse - igen sokáig volt hatalmon: 1848-tól 1916-ig. Utána pedig a Trianon következtében Romániához került Aradon csak 1932-33-ban végeztek feltárásokat. Ekkor főleg a 13 ismert vértanú földi maradványait exhumálták.

Így az amúgy is feledésbe merült három másik vértanú ismét kevesebb figyelmet kapott, történelmi köztudatunk tehát nem sok tudomást vesz Ormai Norbert honvéd ezredesről, Ludwig Hauk őrnagyról és a magyar nyelvújítás vezérének, Kazinczy Ferencnek a fiáról, Kazinczy Lajos honvéd ezredesről.

Elsőnek Ormait végezték ki, még augusztusban

Forrás: Wikimedia CommonsHaynau "először Ormai (Auffenberg) Norbert (...) honvéd ezredest akasztatta fel hirtelen haragjában" - írja Pásztor Emil 1979-es munkájában, A tizenötödik aradi vértanúban. Ormait 1849. augusztus 22-én végezték ki, Aradon.

A rögtönítélő bíróság előtt azt vallotta, hogy "nem meggyőződésből" szolgált, hanem szegénysége miatt.

Aligha volt ez igaz, hiszen a szabadságharc idején gyorsan megindult a tiszti ranglétrán felfelé: többek között Kossuth mellett volt parancsőrtiszt, majd szárnysegéd, 1849-ben pedig már ezredes a honvédseregben. A vereség előtti napokban, 1849. augusztus 7-én lemondott rangjáról és beosztásáról, augusztus 12-én esett császári fogságba. A rögtönítélő bíróság kötél általi halálra ítélte, és az ítéletet 1849. augusztus 22-én végrehajtották. (A vallomását a Katona Tamás által szerkesztett Az aradi vértanúk című kötet közli.)

Az aradi vértanúk és Batthyány

Nemzeti gyásznapunkon, 1849. október 6-án következett a tizenhárom honvéd tábornok kivégzése, pontosabban Pásztor Emil szerint egy altábornagyé, tizenegy vezérőrnagyé és egy ezredesé. A tizenhármak közül egyedül Kiss Ernő viselt altábornagyi rangot, és Lázár Vilmos volt csupán ezredes (érdekesség: mindketten részben örmény származásúak voltak).

Forrás: Wikimedia Commons
A tizenhárom aradi vértanú Barabás Miklós litográfiáján. Felső sor balról jobbra: Knezic Károly, Nagysándor József, Damjanich János, Aulich Lajos. Középső sor balról jobbra: Lahner György, Poeltenberg Ernő, Leiningen-Westerburg Károly, Török Ignác, Vécsey Károly. Alsó sor balról jobbra: Kiss Ernő, Schweidel József, Dessewffy Arisztid, Lázár Vilmos

Az aradi vértanúk kivégzése napján, október 6-án vetettek véget Batthyány Lajos miniszterelnök életének Pesten. A Vértanúk könyve című 2007-es kiadvány szerint Pesten kétszer annyi mártírja volt a szabadságharcnak, mint Aradon. (Pesten több mint harminc embert végeztek ki 1848-50 között, ugyanebben az időszakban Pozsonyban tizenkettő, Kőszegen pedig nyolc mártírja volt a magyar küzdelemnek.)

A tizenötödik vértanú: Kazinczy Lajos

Az aradi megtorlás azonban nem ért véget a tizenhármak kivégzésével. 1849. október 25-én Kazinczy Lajos ezredest lőtték agyon az aradi vár északkeleti kapuja melletti sáncban. Az ő ügyét Pásztor szerint valószínűleg azért különítette el Haynau a tizenhármakétól, mert Kazinczy csak Világos után tizenkét nappal tette le a fegyvert.

Kazinczy Lajos életének egyik legnagyobb eseménye a nagysallói csata volt 1849-ben, a szabadságharc győzelmes tavaszi hadjáratának a vége felé - írja Pásztor Emil. Itt példás hősiességével tűnt ki. Fél évvel később pedig büszkén vallotta az aradi császári haditörvényszék előtt: "Az április 19-i nagysallói csatában tanúsított jó magaviseletemért Görgey tábornoktól a katonai érdemjel III. osztályát kaptam."

A legendás Klapka tábornok így emlékezett vissza erre a csatára: "...Damjanics is támadást intéz a balszárnyon Wysocki osztályával. A Leiningen és Kiss Pál dandárok, hasonlóképp rohamoszlopokba sorakozva, támogatják Kazinczyt s rövid ellenállás után a város belsejébe nyomják vissza az ellenséget. Itt azonban egy dühös utcai harc fejlődék ki. (...) De a vitéz honvédek még vitézebb parancsnokaiktól vezényelve, rendíthetetlenek, lépésről lépésre tolakodnak előre a gyilkos harcban. Wysocki és Kazinczy osztályai birtokában vannak a lángoktól s holtaktól és sebesektől elborított városnak." A sikeres tavaszi hadjárat után Kossuth Lajos megszavaztatja a Habsburg-ház trónfosztását, és elfogadtatja a Függetlenségi nyilatkozatot 1849 áprilisában.

Kazinczy Lajos, a tizenötödik aradi vértanú

Elítélte a trónfosztást

Kazinczy Lajos, aki életét sem féltve harcolt a nagysallóin kívül a győzedelmes tápióbicskei, isaszegi, váci és komáromi ütközetekben, így írt minderről: "Magyarország függetlenségi nyilatkozatával és az uralkodóház trónfosztásával kapcsolatban annyit mondhatok, bár ez alighanem enélkül is köztudomású, hogy ez az esemény a magyar hadseregben általános megdöbbenést keltett, s ezt az elhatározást senki sem helyeselte. Mivel azonban Görgey főparancsnok megmaradt állásában, én sem tehettem mást, ugyancsak tovább szolgáltam, és bár éreztem, hogy jogtalanság történt, a katonai alárendeltség köteléke - és csakis ez - visszatartott a hadseregben."

A honvédsereg nem feltétlenül Kossuth Lajos kormányzó-elnökségéért vagy a Habsburgok trónfosztásáért harcolt, hanem Magyarország alkotmányos rendjéért, az 1848-ban megszavazott, egy évvel korábbi árpilisi törvények betartásáért.

Mindenesetre Kazinczyt 1849 májusának végén ezredessé léptetik elő, ezt maga a kormányzó, Kossuth is jóváhagyja. Néhány nap múlva pedig Görgey Kazinczyt az ország északkeleti részében lévő három megye haderőinek parancsnokává nevezte ki.

Kazinczy ezredes júniusban azt írta, hogy "Ungh, Bereg és Mármaros megyékben állomásozó öszes hadi erő parancsnokságom alá lévén helyezve".

Amikor megindul az orosz sereg inváziója, Kazinczy rendkívüli bátorságról tesz tanúbizonyságot: bár csak 6-8 ezer embere volt ekkoriban, és nem állhatott ellent Paszkevics 203 ezer emberének, 1849 nyarán betört Galíciába, és megzavarta az oroszokat, így azok Kassáról Eperjesre húzódtak vissza, mert mögéjük került. Persze Kazinczy mesterkedése nem tartóztathatta fel az orosz sereget.

Később azzal vádolták őt, hogy késlekedett, nem csatlakozott időben sem Görgey, sem Bem csapataihoz. Valójában megtette volna ezt, sőt el is indult Bem segítségére, de már hiába, mert addigra Bem katasztrofális vereséget szenvedett a szabadságharc utolsó szakaszában. Kazinczy ugyanis nem kapott időben utasítást Pásztor Emil szerint sem a Görgeyhez, sem a Bemhez való csatlakozásra.

Végül a levert szabadságharc után fogságba esve, Aradon, 1849 őszén már azt próbálta bizonygatni, hogy ő nem volt magasabb katonai egységek parancsnoka, és főleg nem tábornok, ahogy azt híresztelték róla, hiszen ezredes maradt. Ez október 6. után történt, amikor már tudta, hogy kivégezték a tizenhárom vértanút. Végül is nem tábornokként, hanem "önálló vezérként" ítélték halálra felségsértésért, október 13-án. Pásztor Emil ennek kapcsán megjegyzi: apját, Kazinczy Ferencet is halálra ítélték 1795-ben, de azt a döntést végül várfogságra módosították. A fiú, Kazinczy Lajos azonban nem élte túl a halálos ítéletet - október 25-én végezték ki.

A tizenhatodik: Ludwig Hauk

Az osztrák Ludwig Hauk a bécsi forradalom egyik résztvevője volt, leszerelt császári tisztként a mozgalom katonai védelmében is szerepet vállalt.

Hauk a magyar szabadságharcban is részt vett, letartóztatásakor azonban sokkal nagyobb bajba került amiatt, hogy megtalálták nála Wesselényi Ferenc gróf volt honvéd százados elkobzott értéktárgyait. Még komolyabb következményekkel járt Hermann Róbert történész szerint az, hogy előkerült holmijai közül "A [Habsburg-]ház utolsó órái" című cikkének kézirata is. Ez a bécsi forradalomról szólt, de negatívan minősítette az uralkodóházat, a császári-királyi tábornoki kart és az osztrák hadsereget. Valószínűleg ez okozta Hauk vesztét - véli a Vértanúk könyve szerkesztőjeként és társszerzőjeként Hermann.

A kihallgatás után először Pestre szállították, s itt várta további sorsát. Nehezen tudták ugyanis eldönteni az osztrákok, hogy a bécsi forradalom résztvevőjeként vagy magyar szabadságharcosként kezeljék-e. Bécsi tevékenységéért, távollétében már lefolytattak ellene egy eljárást az osztrák fővárosban. Akkor 12 év fogházra ítélték. Ha Haukot Bécsben fogják el, talán elkerüli a halálbüntetést - írja Hermann. Végül azonban Haynau döntött: szállítsák Aradra.

Ez megpecsételte Hauk sorsát: 1850. január 31-én a hadbíróság halálra ítélte, majd az ítéletet felterjesztette Pestre, Haynauhoz. Ő február 8-án megerősítette azt. Hauknak már csak egyetlen esélye volt. A korábbi aradi és pesti kivégzések miatt ugyanis akkora nemzetközi felháborodás támadt, hogy 1849. október vége és 1850. január vége között a halálos ítéletek végrehajtását felfüggesztették. Felix zu Schwarzenberg herceg miniszterelnök ezért azt javasolta Haynaunak, hogy Haukot ítéljék kegyelem útján 20 év várfogságra: ennek a végét már aligha éli meg. Haynau azonban Hermann szerint nem hallgatott Schwarzenbergre. 1850. február 18-án a hadbíróság kihirdette az ítéletet, és 19-én reggel Haukot Aradon felakasztották.

A legenda szerint Hauk éppen fogolytársaival kártyázott, amikor a porkoláb érte jött, s közölte vele, hogy a felesége anyja beteg, emiatt neki el kellene vele utaznia. Ha Hauknak nincs ellenére, szeretné egy nappal korábban kivégeztetni. Hauk udvarias ember volt, megsajnálta a porkolábot, "s megtette neki azt a kis szívességet, hogy tizenkét órával a határidő előtt engedte magán Haynau ítéletét végrehajtatni" - írja Hermann Róbert. Sajnos ismert kép nem maradt fenn róla.

A tizenhetedik: Lenkeyt nem az osztrákok végezték ki

Az aradi vértanúk idézi fel az egyik legtragikusabb sorsú magyar tábornok, az Egerben született Lenkey János életének végét is. Lenkey megőrült a börtönben, így az osztrákok nem végezték ki, 1850 februárjában halt meg iszonyatos körülmények között.

Fivére, Lenkey Károly az utolsók között látta a tábornokot, s így emlékezett vissza rá 1867-ben: "Lenkey János tábornok dühös őrült lett, minden ruháit egész a meztelenségig letépte magáról; ami csak fogházában volt, összetört és zúzott, úgyhogy a négy fal között se kályha, se ablak nem maradt.

Ha a porkoláb katonákkal hozzá bement, megrohanta őket; ily eseteknél sokszor megsebezték. Meztelen, egy fűtetlen, ablak nélküli szobában, sebesülten, minden ápolás nélkül halt meg február 7-én 1850-ben, és az aradi temetőbe én temettettem el. - Béke hamvaira!" (Lenkey Károly maga is honvédhuszár alezredes volt.)

Amúgy Lenkey János neve sokféle történetből ismert: már a forradalom elején zavart okozott, hogy átszökött a magyar oldalra, miután összeveszett - császári-királyi tisztként - osztrák felettesével. Később a Délvidéken harcolt, és itt tüntette ki magát, hamarosan előléptették ezredessé majd tábornokká. Közben egy ideig Rózsa Sándor betyárjai is az ő vezénylete alatt harcoltak. Ám a fegyelmezetlen martalócok - akikről az [origo] korábbi cikkében részletesen írtunk - nem voltak alkalmasak reguláris hadseregben való küzdelemre, így a honvédsereg rövid úton megvált tőlük.

S mi történt végül Haynauval?

Forrás: Wikimedia CommonsA véres leszámolás irányítója és végrehajtója - de nem legfőbb kitervelője, hiszen az maga Ferenc József császár és király -, Haynau táborszernagy volt (jobbra). A diktátori hatalommal felruházott Haynau nem sokáig kegyetlenkedhetett Magyarországon: 1850-ben lemondtak dicstelen szolgálatairól. "Nemde, a magyarok szeretnek engemet?" - kérdezte Haynau az elbocsátása után egy Magyarországon szolgáló osztrák kormánytisztviselőtől. Hermann Róbert idézi fel ezt a jelenetet, mint olyat, ami jól mutatja, mennyire nem ismerte Haynau az általa pár hónapig irányított országot.

Hermann szerint aztán Haynau 1850-ben Angliába utazott. Meglátogatta a Barclay and Perkins sörfőzdét. A munkások között dolgozott egy Gustav von Frank nevű bécsi menekült, aki felismerte a tábornokot. Az ő felbujtására a munkások bántalmazták, sőt, még híres, hosszú bajuszát is megrángatták - a magyar történész szerint. Haynaunak sikerült egy közeli házba menekülnie. Nem emelt vádat, hanem elhagyta Londont, és Oostendébe (Belgiumba) utazott. 1852-ben hasonló inzultusban volt része Haynaunak Brüsszelben, Oostendében és Párizsban is.

Végül 1853-ban halt meg, valószínűleg agyvérzésben, bár elképzelhető, hogy egy korábbi fejsérülése miatt ájult el egy rendezvényen, ahol az észak-itáliai sikereit ünnepelte éppen.
http://blog.xfree.hu/myblog.tvn?

Nemzeti Himnuszunk kalandos útja

A magyar kultúra napját 22 éve, 1989 óta ünnepeljük január 22-én, annak emlékére, hogy Kölcsey Ferenc 1823-ban ezen a napon tisztázta le Szatmárcsekén nemzeti Himnuszunk kéziratát. Az ünnep alkalmából, egyetlen napig az Országos Széchényi Könyvtár látogatói megtekinthették a kéziratot, amelyet, a mostani alkalmat is beszámítva, eddig mindössze háromszor lehetett megtenni. A nemzet egyik legfontosabb versének kézirata rengeteg látogatót vonzott és a média érdeklődését is felkeltette. Összefoglaltuk mindazt, amit a kézirat történetéről tudni érdemes. A könyvtár Kézirattárának osztályvezetője, Földesi Ferenc válaszolt a kérdésekre.

- Mióta van az Országos Széchényi Könyvtár birtokában a Himnusz kézirata?
- A kéziratot 63 éve, 1946 decemberében hozta el nekünk Szenes Magda. Azt sajnos nem tudjuk, hogy a hölgy milyen kapcsolatban állt a Miskolczy családdal, akiknek ágán sok Kölcsey-kézirat öröklődött. A költő verseit külön lapokra írta és gyűjtötte, így jött létre a kéziratcsomag, benne a Himnusszal, amelyet két lapra írt. Ez a kéziratcsomag valamikor szétszóródott, de hogy pontosan mikor, azt nem tudjuk. Történt ugyanis, hogy bizonyos lapok kikerültek belőle. Később, szintén a Miskolczy családtól, újabb Kölcsey-kéziratokat vásároltunk, amelyek ugyanebből a kéziratcsomagból származtak. Kölcseynek nem voltak egyenes ági leszármazottai, ezért a kéziratok a rokonságon keresztül maradtak ránk.

Magyar Kultúra Napja az Országos Széchényi Könyvtárban

- Hogyan lehetséges, hogy a kézirat többször is elveszett, majd újra előkerült?
- A kéziratcsomag sorsát nem tudjuk követni megszületése után.

A csomagba Kölcsey folyamatosan másolta be a verseit. Ezek azonban nem végleges változatok, hanem tisztázatok, amelyekben néhol javítások is vannak. A csomag valamikor az 1830-as évek végén eltűnt, és megkezdte száz évig tartó lappangó útját. Kölcsey 1838-ban meghalt, és a Magyar Tudományos Akadémia már ennek az évnek a végén tárgyalásokat kezdett Kölcsey sógornőjével, Szuhány Josephine-nal (özv. Kölcsey Ádámné) a kéziratok megvásárlásáról. Kölcsey ugyanis unokaöccsére, Kölcsey Kálmánra hagyta kéziratainak jelentős részét. Ő az a fiú, akihez a Parainesist írta, az ő édesanyja volt Szuhány Josephine, Kölcsey fivérének felesége, ebben az időben már özvegye. Kölcseynek van egy ifjúkori barátja, Szemere Pál, akivel Kazinczy pesti baráti köréhez tartozott. Szemere szívén viselte mind a család, mind a kéziratok sorsát. Mind Szemere, mind Szuhány Josephine úgy gondolták, hogy a kéziratok materiális értéket jelentenek Kálmánnak, ami természetesen így is volt. Valamiért elakadtak a tárgyalások az Akadémiával, talán, mert közben ajánlatot kaptak a kor legjelentősebb kiadójától, Heckenast Gusztávtól, aki szintén meg akarta vásárolni a kéziratokat.

- Mikor és hogyan bukkant fel újra a kézirat?
A kéziratcsomag végül nem lett az Akadémia tulajdona, de másé sem, a család tulajdonában maradt. Különböző leszármazások folytán a Miskolczy család tulajdonába került, és így öröklődött egészen László Magdáig, akinél 1944 nyarán bukkant fel. A kézirat előkerüléséről Papp Viktor adott hírt az Új Magyarság hasábjain, majd a hírt a Nagyvárad című lap is közölte. Az újságban beszámolt arról a történetről, hogyan került a látókörébe a Himnusz kézirata. Papp Viktor zeneesztétaként Erkellel foglalkozott, ennek kapcsán egyszer egy társaságban beszélgetve egy hölgy megkérdezte tőle, vajon miért nem közli a Himnusz eredeti kéziratát. Papp Viktor azt felelte: a válasz egyszerű, hiszen nincs meg, majd hozzátette, Kölcsey kortársait kivéve senki nem látta a kéziratot. A társaság egy lelkes tagja megjegyezte, ő bizony László Magda úrhölgy lakásán látta az eredeti kéziratot. Papp Viktor felkereste a hölgyet, megnézte a kéziratot, amelyről kiderült, hogy valóban az eredeti Himnusz. A kutatás - és itt Szabó G. Zoltán kitűnő könyvére utalnék, mely a Kölcsey-szövegek filológiai leszármazását és a kéziratok vándorlását rekonstruálta - nagy valószínűséggel feltételezte, hogy a kéziratcsomag ezen a szálon öröklődött, az egészen biztos eredményt azonban Lakatos Évának, az Országos Széchényi Könyvtár nyugalmazott olvasószolgálatos munkatársának köszönhetjük: ő bukkant rá szerencsés kézzel a fent említett sajtóhírekre.

A történetben ekkor megint kis törés következett be, ugyanis nem tudjuk, hogyan került az irat László Magdától Szenes Magdához. Még az sem lehetetlen, hogy a két hölgy azonos személy. Tény azonban, hogy a kéziratcsomagot 1946 decemberében az Országos Széchényi Könyvtár Szenes Magdától megvásárolta, sőt azóta további kisebb kéziratcsomag részeket is, amelyeket külön jelzet alatt, külön őrzünk. De filológiailag pontosan rekonstruálható, hogy valaha ezek is a nagy kéziratcsomagban voltak.

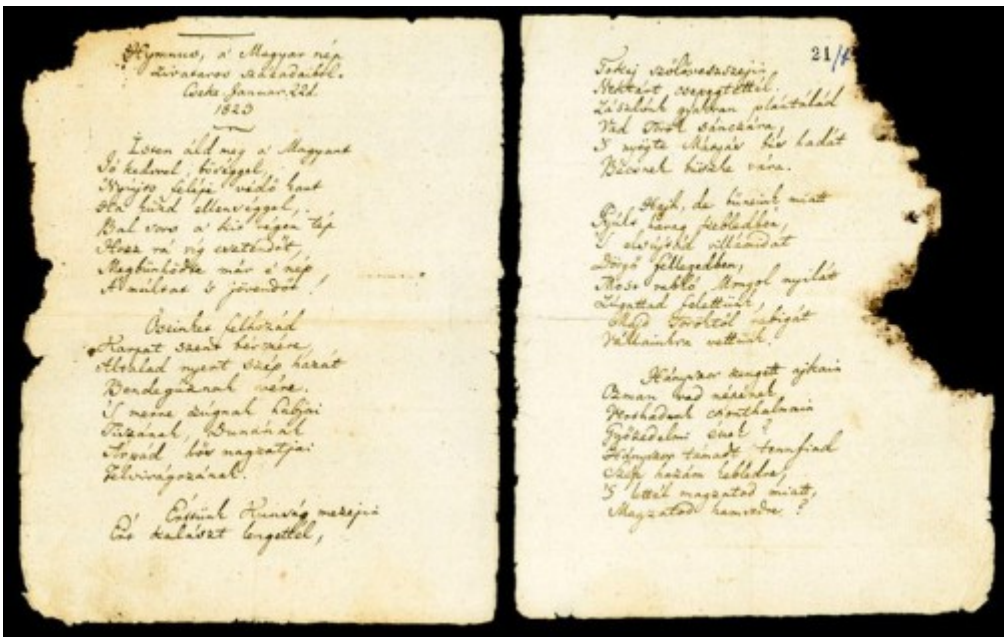

"Mintha a papír megégett volna"

- A kézirat olyan, mintha valami megégette volna. Mi történhetett?
- Nem klasszikus égésről van szó. A sérülés, amely mindkét fólión látszik, nem lángégés, hanem úgynevezett tintamarás. Az Országos Széchényi Könyvtár restaurátor szakembereinek véleménye szerint savas tinta ömlött a papír szélére. Magának az írásképnek szerencsére semmi baja nem lett. Nem Kölcsey tintája okozhatta a bajt, hanem valamikor ezt a két kéziratlapot véletlenül savas tintával önthették le. Feltehetően ezt a két lapot, mint „ereklyét" kiemelhették belőle, talán megmutatni barátoknak, illusztris vendégeknek, és ekkor véletlenül ömölhetett rá tinta. Fizikailag a jelenség pontosan ugyanúgy néz ki, mintha a papír megégett volna. A kéziratcsomag többi része nem sérült.

- Milyen állapotban van a kézirat, igényel-e bármilyen gondozást?
- Műtárgyvédelmi tekintetben semmi probléma nincs vele. A papír jó állapotban van, nincs rajta penész vagy gomba. Ha volna, a restaurátorok meg tudnák állítani a folyamatot. A kézirat különös bánásmódot nem igényel, ám amikor kiállítjuk, akkor megfelelő hőmérsékletet és páratartalmat, valamint viszonylag alacsony fényerőt kell biztosítanunk. Ezért, ha bemutatjuk a kéziratot, általában UV-szűrő fólia alatt lehet megtekinteni.

nemzetikonyvtar.blog.hu/2011/02/04/nemzeti_himnuszunk

DARVAS JÓZSEF

(1912-1974)

A század harmincas éveiben az jelentette az „igazi" irodalomba lépést, a színvonalas olvasórétegek számára az irodalmi jelenlétet, ha egy írónak vagy költőnek verse vagy rövid terjedelmű prózája megjelent a Nyugatban, vagy ha új könyvéről a Nyugat elismerő kritikát írt. Ez a nagy múltú folyóirat abban az időben alig néhány száz példányban jelent meg, mégis ennek az értékelése volt mértékadó még azok számára is, akik akár jobbról, akár balról szemben álltak Babits vezérelte szerkesztőivel. Világnézetével egyre kevesebben értettek egyet, de művészi színvonaligénye mérce volt.

Nos, 1934-ben a Nyugatban elismerő kritika jelent meg egy Darvas József nevű állás nélküli, huszonkét éves tanítóról, akinek ebben az évben két regénye - a *Fekete kenyér* és a *Vízkereszttől Szilveszterig* - jelent meg egymás után, és ha az elsőben egy még a maga kifejezési formáját kereső, bár kétségtelen tehetségű író birkózik mondandóival, a második máris az érett írásművészre vall. Hamarosan jelentékeny és közízlésformáló írók, kritikusok - Móricz Zsigmond, Schöpflin Aladár, Remenyik Zsigmond, Benedek Marcell, Kárpáti Aurél - figyelnek fel az új névre. Ez a felettébb gyanús fiatalember, akinek már politikai botránya volt a tanítóképzőben is, képesítése után nem kapott iskolai állást: Klebersbergék nacionalista és „valláserkölcsi" pedagógiájának nem kellett a hozzájuk képest lázongóan baloldali parasztromantika sem, hát még ez a Szabó Dezső-i romantikától is balra álló, eleve marxistagyanús szemlélet! Hiszen ez a lázongó hangú tanítójelölt, majd a tanítói oklevéllel hol kőműves, hol újságkihordó parasztivadék korai verseivel, diákmozgalmi magatartásával már összeütközésbe került a rendőrhatóságokkal is, egy ízben két hónapig vizsgálati fogságban is volt, majd évekig állt rendőri felügyelet alatt.

Pedig a fiatal Darvas nemcsak Adyért és Móriczért lelkesedett; mint nemzedéke nagy részére, őrá is hatott Szabó Dezső romantikát expresszionizmussal ötvöző, zűrzavaros, önellentmondásokkal teljes, de mégis lelket izgató háborgása. De kezdettől fogva megmentette őt Szabó Dezső tévútjaitól a korán magába szívott és nem kisebb lelkesedésre gyújtó marxizmus. Származása és témavilága szerint irodalmi megjelenésétől fogva a „népi" írókhoz tartozott, de világszemlélete a szocializmushoz kapcsolta. Hamarosan a valójában kommunista Gondolat nevű, igen színvonalas marxista folyóirat egyik szerkesztője. Ennek a nagy jelentőségű folyóiratnak a főszerkesztője a sok mindenben igen merev, de igen nagy irodalmi és társadalomtudományi műveltségű Vértes György volt, magához és mindenkihez szigorú, világnézeti tisztaságban és irodalmi igényességben tántoríthatatlan, amolyan igazi kemény férfi. Az irodalmi elemzések nem szokták nyilvántartani, hogy hatása Darvasra semmivel sem volt csekélyebb, mint Szabó Dezsőé, sőt Móricz Zsigmondé és azoké a „népi" íróké, akik hamarosan a maguk körébe fogadták. Így Darvas irodalmi jelenlétének kezdeteitől fogva a hullámzó ideológiájú, de feltétlen „úri Magyarország"-ellenes népi írók és az illegális kommunista párt kettős vonzásában élt. Ez politikailag a Nemzeti Parasztpárt balszárnyát jelentette, amelynek a fiatal társadalomtudós Erdei Ferenccel hamarosan főalakja lett.

Élményanyagát szülőhelyéről, a városterjedelmű, de igazi alföldi falu jellegű Orosházáról és családi hagyományainak alapos ismeretéből hozta. Ama nagyon ritka paraszti körből származott, amely évszázadokra visszamenőleg emlékezett az elődökre. A család neve, Dumitrás, békési román eredetre utal, de már a XVII. században lutheránusok, tehát már akkor beleolvadtak a magyar parasztságba. Vármegyei okiratok bizonyítják, hogy nem földhöz kötött jobbágyok, hanem szabadon költöző „árendások", akik azonban nem a polgárosodás felé emelkedtek, hanem a nyomorgó béresek felé süllyedtek. Darvas József apja is béres volt, aki elesett az első világháborúban. Az árva szegény fiúnak tehát küzdelmes és szívós ifjúságot kellett átélnie a tanítói oklevélig és a köreiben - még a falusi tanítóértelmiségi körökben is - egészen ritka, a polgári értelmiség magas színvonalával egyértékű kultúra megszerzéséig, hogy azután a fővárosban ne csak jó újságíró, de később kitűnő szerkesztő is legyen (ehhez persze igen jó iskola volt a Gondolat és a szeretetteljes, szigorú tanító, Vértes György). Kétségtelen, hogy Darvas életében mindig is előtérben volt a gyakorlati politikus és a gyakorlati szerkesztő. Alkatánál fogva jó szervező, rendtartó vezető. Ezért tudott később különböző tárcák élén lelkiismeretes, jó miniszter és különböző szervezetek élén megfelelő elnök lenni. Ez a mindhalálig tartó közéletiség némiképpen akadálya is volt annak, hogy mindent megírhasson, ami kikívánkozott belőle. Nem egy belső konfliktusa, néha valósággal lelkifurdalása támadt, amiért íróművészetét háttérbe szorította a közéleti kötelezettségek teljesítése kedvéért. Pedig közben művészi tehetsége is egyre inkább fejlődött. Benne is alapvető volt a magyar falu igazi képét feltáró szociográfiai hajlam, akárcsak a többi népi íróban, de ha nem is volt olyan alapvetően lírai alkat, mint Illyés Gyula, és nem olyan mesélgető-csevegő örök epikus, mint Szabó Pál, stílusa költőibb és árnyaltabb, mint Illyésen kívül bármelyik „népi" címkét viselő íróé, pszichológiai tudása, belső világot ábrázoló képessége szinte el is különíti a népiektől. *A legnagyobb magyar falu* (1937) még jellegzetesen szociográfiai mű szülőhelyéről. Annak az évtizednek oly jelentős falukutató irodalma az egyik fontos előkészítője volt a felszabadulás utáni új törekvéseknek. Ennek egyik remeke ez a könyv, amelynek adatszerűsége mögül is előtör az író alkati epikussága. De még az is, hogy mennyire látni tudja a jelen mögött a viszonyokat és tudatokat befolyásoló múltat. Egyáltalán nem véletlen kirándulás Darvas számára a történelem. A Hunyadi Jánosról szóló regénye, A törökverő - úgy ítélem - legjobb történelmi regényeink közé tartozik, és felszabadulás előtti fő műve, az *Egy parasztcsalád története,* amelyben saját elődjeinek útját követi nyomon, legalább annyira történelmi krónika, mint szociográfia. A *Máról holnapra* pedig egészen szokatlan képlet irodalmunkban: történelmi regény a múlt század derekáról kizárólag paraszti környezetben. Mintegy bizonyíték, hogy nemcsak az úri világnak, hanem a parasztságnak is van „történelme" (egyébként ebből a regényből készült erőteljes drámája, a *Szakadék).* Persze a pszichológus hajlandóságú, de mindig társadalmi összefüggéseket kereső író számára szinte ellenálhatatlan csábítás az önéletrajzi fogantatású regény. A *Máról holnapra,* majd az ezt követő *Elindult szeptemberben* a saját életútját mutatja, ahogyan a nép legmélyéről eljutott az értő értelmiségi, de népéhez hű maradó kultúrához és magatartáshoz. Egyszerre lírai és politikus művek ezek, végső kicsengésük, hogy nem lehet egyszerre élni a lentiek és fentiek világát, nincsen harmadik út, a népet kell szolgálni, ha nem akarunk a nép árulói lenni.

Ilyen előzmények után Darvas a felszabadulás utáni kor egyik politikai főszereplője lesz.

Igaz, hogy egy kitűnő társadalomelemző művel - ha akarom szociográfia, ha akarom publicisztika, ha akarom választékos szépirodalom -, a *Város az ingoványon*nál az új magyar irodalom egyik megindítója. Társadalmi, lélektani, morális körkép ez arról a világról, amely a nemzetet a nemzethalál pereméig sodorta. De utána több mint egy évtizedig nincs irodalmi folytatás. A miniszter, a főszerkesztő, az elnök, az államférfi szigorú kötelességtudattal, a személyi kultusz korának benső kétségeivel, nemegyszer gyötrődve saját magatartásának benső ellentmondásaival, háttérbe szorította a művészt. Ennek az évtizednek szorongásai és szükségszerű lelki válságai nemcsak az ő szívét és érrendszerét támadták meg; az infarktus a lelkiismeretes vezetők népbetegsége lett. Bizonyos, hogy ez az évtized a maga lélekben átélt ellentmondásaival volt az oka végül is korai halálának.

1956 után is megmaradt politikusnak, kitűnő elnöke volt az Írószövetségnek, nagyon jól megértette írótársai lelki válságait is. De most már újra tudott írni. És élete végén jut el epikus művészetének főművéhez, a *Részeg eső*höz, amelyben egy emberi tudatban - egy öngyilkos jó barát temetése napján - összesűrűsödik a történelmi és a személyes múlt. - Darvas szerintem mindig is „modernebb" író volt, mint a „népiek". Árnyalt lélektani tudása, történelmi érzéke már azokban a régi időkben is modernebbé tette őt, mint ahogy azok képzelték, akik - igen tévesen - a Móricz Zsigmond-i regény folytatójának látták. Tanult ő Móricztól, még Szabó Dezsőtől is, de stílusban és szerkesztésben is modernebb volt nemcsak náluk, hanem úgy vélem, akár Szabó Pálnál, akár Veres Péternél vagy a többi népinél is. Ennek a Részeg esőnek azonban már úgyszólván semmi köze sincs a történelmileg időszerűtlenné is vált, régi típusú népi irodalomhoz. Modern társadalmi-lélektani regény. Itt kezdődött volna Darvas írói fejlődésében az új fejezet. De politika rongálta szíve nem bírta tovább. Néhány korábbi szívroham után, várva is, váratlanul is következett a végső, amely megölte. Pedig új élet kezdeténél tartott. Új, szerelmes házasság első éveiben, új művészi módszer első igazi megvalósításánál.

Nem sokkal halála előtt mint az Írószövetség elnöke jelen volt egy vele egy évjáratú írótársa kitüntetésénél, közel negyven éve ismerték egymást, az írótársnak az illetékes miniszter - hasonlóképpen évfolyamtársuk - átadta a Munka Érdemrend arany fokozatát. Utána hármasban leültek egy-két pohárka konyakot inni. A miniszter nevetve kérdezte az éppen kitüntetettet: „Terveid szerint még hány évre van szükséged?" Az író nevetve válaszolta: „Hát ha Goethe, Victor Hugo és Tolsztoj eljuthatott a nyolcvanháromig, vagy legalább megközelíthette - talán nekem is adatik ennyi, mert legalább ennyi a még elmesélnivalóm." Darvas akkor poharát emelve így szólt: „Remélem meg is éred; én a túl rossz szívemmel megelégszem a hetvennel, pedig nyolcvanra lenne szükségem. Most kezdem sejteni, mit és hogyan is szeretnék megírni." Nem írta meg, alig két évvel később az a két kortárs a temetésén találkozott.

Hegedűs Géza

Nagypál István: FEKETE KENYÉR

Darvas József regénye

Első írásokban gyakran jelentkeznek még csak elnagyolt formában azok a hibák és erények, amelyek tulajdonképen teszik az írót. S különösen megérdemli egy első könyv a többoldalú figyelmet, ha valódi tehetség csillog benne. Darvas József könyvének is megvannak a maga elnagyolt hibái - de írói kézzel, erőteljesen markolja meg a témáját.

A magyar falu - illetve nem is annyira a falu, mint inkább a faluból is kiközösített pária-telep szörnyű vegetálása, embertelen küzködése a betevő hulladékért: ez a tárgy. Tulajdonképen nem is kezdődik, nem is végződik kerek egészben, mintahogy a nyomorúság is kezdődik, nem is végződik kerek egészben, mintahogy a nyomorúság is mindig újra tágul ki az évszakok változásával. Olyan az egész könyv, mint egy darab fölmarkolt rög: alaktalan és mégis összetartja valami különös kohézió. Az uradalomból elbocsátott cselédek sárkunyhós élete ősztől-őszig; emberek halnak, csecsemők születnek ebbe a szörnyű és zavaros világba, verekesznek egy harapás répáért és meggörnyednek az ispán korbácsa alatt. Nom-emberekké formátlanította őket a páriaság, amit születésüktől vonszolnak magukkal; s csak nagyon-nagyon lassan tudnak ráeszmélni a saját ember-mivoltukra és azon túl a maguk és az urak közti különbségre.

Ezt a tárgyat nem először és nem utoljára írták meg; de Darvas könyvének megvan az az előnye a legtöbb ilyen szociális hátterű regénnyel szemben, hogy ment marad a kínálkozó agitációtól, a mondanivalón túllépő állásfoglalástól. Elég állásfoglalás maga a tárgya és az az átélt szemlélet, amellyel mintegy alulról - a zsellérek síkjáról - nézi az életet. Ez a szemlélet nem pátoszos és nem komoran fenyegetődző: szimplán, majdnem természetesen tűri a feneketlen nyomor újabb meg újabb iszaphullámait - míg egyszer aztán fölébred. A tények beszélnek, nem kell az írónak túlordítani őket. Egy részben (az intéző mondja): «A gróf úr legutóbb is sokat veszített a lóversenyen és éppen tegnap írt, hogy lehetőleg minél kevesebb kiadással végeztessem el az idei munkákat. Így a legnagyobb sajnálatomra se tehetek igéretet, hogy egyelőre bárkit is tudnék alkalmazni.» És evvel pár tucat munkanélküli zsellér veszíti el az utolsó ember-lehetőséget.

Természetesen ez a látásmód kissé sablonossá teszi az alakokat, csak a falu-nyomorúság skurcából láttatja őket. A szegénypártoló szocialista orvos, a csalódott idealista tanító, a proletár-öntudatra ébredt Hegedüs Mózes: mind csak figurák. Ami eleven, az a föl-fölvillanó egyes alakok - haldoklók, acsarkodó parasztok, maga a tömegnyomorúság. Ez az elevenség is lefokozott valami; a feketének még feketébbel való aláfestése nem válik a frisseség előnyére. A történet folyása túlkomor egyformasággal tördeli maga alá az embereket. A fiatal parasztírók (illetve parasztról-írók) irásait már rég megfekszi ez a vigasztalan hangulat; talán Kodolányi első írásai óta. Pedig hogy a tárgynak vannak valőrjei, azt mutatja Darvas írásának egy-egy fölcsillanása, mikor szinte öntudatlanul megszólal benne a föld és érezzük a friss szántás szagát.

Ha leveti ezt a monotóniát és több hajlékonyságot, egy-egy erősebben megütött hangot, szélesebb skálát visz bele az írásába, többet adhat önmagából is. Ez az első írása még túlérdes, de érezni benne azt a valamit, ami tárgyat és munkálóját eggyé foglal össze.

http://epa.oszk.hu

MAGYAR TITKOK

REGÉNY

Irta
NAGY IGNÁCZ

II.

A berettyói komp.

Nevelésem befejeztetése után három út állott előttem, melyen az életdicsőség csúcsára kapaszkodhattam volna, tudniillik: hivatalviselés, járdakoptatás és utazás. Sokáig nem tudék a választáson eligazulni. A hivatalviselést magábanvéve igen szép életmódnak hivém ugyan, de annyi ezer meg ezer hivatal közül ugyan ki tudná a legczélszerűbbet kiválasztani? A megyei hivatal igen szép, de – nekem nem kell, mert én mindig egyenlő vagyok s a három esztendő vége felé világért se tudnám azon nemes atyámfiát ölelgetni, kit harmadfél év előtt lólopás miatt becsukatni kényszerültem. A városi hivatal is derék, de nekem egyetlen Herr Vetter-em és egyetlen Fra Mahm-om sincs valamennyi nagy városában a szép Magyarországnak; e szerint irnoki méltóságnál bajosan birnék magosbra vergődni. Gazdasági hivataloknál mindig csepeg valami, habár nem csurog is, a mint mondani szokták; de ott is irnoksággal kell a munkát kezdeni s ha az ember a tiszttartó lányát nőül nem veszi, vagy a földesur lovait is oly tiszteletben nem tartja, mint az indusok a braminokat, úgy bizony hálát adhat istenének, ha vénségére valamely pipaszárnyi hosszú faluban ispánságra emelkedhetik. Még más hivatalokról is gondolkodtam, de végre csakugyan meggyőződém arról, hogy a rendes hivatalviselés nem nekem való, tollrágó naplopóvá lenni pedig semmi kedvet nem érzék magamban.

Eziránt tisztába jövén magammal, figyelmemet a járdakoptatásra fordítám s meg kell vallanom, hogy ezt igen pompás életmódnak gondolám. Mindent tudni és látni, mi az utczákon történik s néhány nap mulva jóizüen kaczaghatni az ujságirókat, kik csupán hallomás után beszélhetvén, egészen fonákul írják le az újdonságokat; a szép hölgyeket boltról-boltra kisérni, nyomról-nyomra követni, némely édes és keserű titkocskáikat kilesni s bizonyos férjeket, vőlegényeket és szerelmeseket annak idejében derekasan kinevethetni; az éber rendőrök fölött részvevőleg szánakozni, midőn alvásuk közben kezeikből a pipa ellopatik: mindez mennyi kéjjel s örömmel árasztja el az embert! De egy bökkenője ennek is van. Minden járdával ellátott városban annyi a járdarontó naplopó, hogy Isten a megmondhatója s így közülük kedvezőleg kitünni vajmi nehéz. Én pedig mindenáron ki akarok tünni s kész vagyok szakállamat földig növeszteni, ha másképp nem birom magamra vonni az emberek figyelmét.

Hát az utazás? Ez alkalmasint a legderekabb, gondolám magamban s csak az került még némi fejtörésembe, hogy tulajdonkép hová és mi czélból utazzam. A magyarok ősi lakhelyének kinyomozását egyetlen lépésre sem tartám méltónak, mert nekünk előbb arról kellene gondoskodnunk, hogy mostani hazánkban valahára erős, kiirthatatlan gyökeret verjünk s ne ingadozzunk minden legkisebb szellősuhogástól, mint a Tóbiás szakálla. Külföldi szokások leirásának szinte nem vagyok barátja, miután még a szomszéd magyar falu szokásait sem ismerjük.

Vagy külföldi intézetekkel ismerkedjem meg, hogy azokat nálunk honosíthassam? El e gondolattal! Ismerjük meg előbb hazánk szükségeit s azután orvosoljuk saját természetünk szerint, mert nem minden gyógyszer használ mindenütt egyenlőn.

Eh, gondolám tehát végre, utazni fogok úgy, mikép most fiatal hazánkfiai rendesen utazni szoktak, tudniillik, hogy utazásaimból visszatérve, így beszélhessek:

- Ah, barátom, X... szónokunk jól beszélt ugyan, de bezzeg, midőn O'Connellt a londoni parlamentben mennydörögni hallám!
- Ez a kis donna jól tánczol ugyan, de a párisi tánczosnők egészen másképp bájoltak el engem!
- Sok szép vidék van hazánkban, az igaz; de, barátom, mi ez a tiroli és svejczi gyönyörű tájakhoz képest.

Nemde dicső ez, nyájas olvasó, midőn ilyeneket mondhat az ember? Hogy azután értettük-e O'Connellt s ébren vagy alva utaztunk-e keresztül a tiroli és svejczi tájakon, az tökéletesen mindegy, szavaink azért mindig egyenlő hatásuak lesznek.

Én tehát külföldre utaztam, mivel azonban elég ember találkozik napjainkban, ki utazásait leírja, azaz könyvtárakban összeszerkeszti, tehát én mélyen hallgatok külföldi tapasztalatomról s majd csak azokat terjesztem elő, miket hazámban gyüjték s miknek valódi megitélésére a külföldiekben nem csekély segélyt találtam.

Külföldről visszatérvén, mindenekelőtt néhány rokont látogaték meg az Alföldön s onnan egyenesen Pest felé indultam, hol mint dús tapasztalatokkal terhelt utazó, kitünő szerepet hivék a járdakoptatók közt játszhatni. Nagyváradig lóháton kívánék haladni, hogy a szép alföldi tájakat annál nagyobb kényelemmel láthassam.

Mindjárt első nap délután három óra tájban a Berettyó egyik ágához, vagy talán magához a főfolyamhoz érkezém s már távolról látom, hogy a révészek épen indulni akarnak. Lovamat tehát kissé megugratám s még épen jókor érkezém a parthoz. A révész épen akkor akará a kompot eloldani.

- Atyafi – így szólék hozzá – én is át akarok menni.
- Majd visszajövünk – felelé nyugodtan a révész.
- Jó borravalót adok!
- Hát melyik uraságnak embere az úr?
- Én?
- Igen hát.
- Magam ura vagyok.
- És lóháton jár?
- Hát ugyan miért nem?
- Nálunk csak az urasági cselédek szoktak néha lóháton járni, mikor épen nincs czigány a faluban, kit valahová gyalog lehetne küldeni.
- Jól van, jól, atyafi, bocsásson kend a kompba s megkapja a borravalóját.
- Instálom tekintetes uram, nem lehet, mert ha lova egyet ugrik, bizony mindnyájan kiborulunk; hanem majd inkább kitoljuk ennek a zsidónak a szekerét és a tekintetes urat visszük előbb át lovastól.
- Eh, ne bántsuk a szegény zsidót, az én lovam oly okos állat, hogy bizonyosan nem fog bajt szerezni.
- Isten neki, tekintetes uram; de hát a borravaló?
- Majd a túlsó parton.
- Jobban szeretném ám most.
- És ugyan miért?
- Hátha kiborulunk és tekintetes uram a Berettyóba vesz?
- Ne féljen kend attól, jól tudok én uszni.
- Soha bizony! Úr a tekintetes úr és még úszni is tud.

A révész sokáig csóválta még fejét s nem birá fölfogni, hogy mikép tudnak az urak egészen az uszásig lebocsátkozni.

Lovamat a zsidó szekerének első lőcséhez köték s én mögötte, a révész mellett állapodám meg, ámbár nagyon unszolt, hogy foglaljak helyet a kocsiülésen, mert könnyen vízbe szédülhetnék, ha állva maradok.

Úgy látszott, hogy a jó révész sok urat látott már s azért hitt engem is oly igen gyönge idegzetünek, vagy magyarosabban, véznadongájunak. A révész meggyujtá pipáját s szerencsésen megindulánk.

Csak ekkor tekinték becsületesen körül s meg kell vallanom, hogy nem a legjobban kezdém magamat érezni, midőn azon törékeny edényt megpillantám, melyre e pillanatban halandó részeim bizva voltak. Két korhadt vályú, melyek isten tudja hány évig szolgáltak ezelőtt valamely tanyán itatásra a nagyszarvú gulyának, meglehetősen foszladozott gúzszsal kapcsolatban tartatva, oly kompot képezett, melyhez képest az úgynevezett lélekvesztő-csónakot valóságos tengeri vitorlásnak mondhatni.

Egy hosszú parasztszekér fele az egyik, fele a másik vályuban állott s így legalább attól nem félheték, hogy a vályuk el fognak egymástól válni, mert akkor a szekérnek is mindenestől kétfelé kellett volna oszlani, a mi nem egykönnyen történheték meg, mert magosan meg vala terhelve ökörbőrökkel, melyek szarvai mind kifelé állottak, mintegy megvíhatlan sánczot képezve minden ellenséges megtámadás ellen. A bőrök magas tetején szakállas zsidó ült, ki majd imádkozott, majd ismét a felhőkre forgatá szemeit, hogy ugyan nem közelít-e vihar, mely őt gonosz büzű, de azért jó nyereségű trónjától a Berettyó hideg karjai közé sodorhatná. A zsidó kocsisa a vályú hátulján állott, hosszú póznával tologatva előre alföldi gőzösünket s néha-néha aggályosan tekinte két lovára, melyek mogorva tekintettel úsztak a komp után, melyhez ellenállhatatlan erővel kapcsolá őket a kötőfék. Szegény lovak! Bizonyosan azért nehezteltek, mivel nekik fáradságosan kelle úszniok, míg az én lovam egész kényelemmel állott a vályú elején, ámbár tulajdonkép ő is csak ló volt. Hja, szegény lovacskák, mondom, ne haragudjatok effélékért, ha hosszú életűek akartok lenni itt e földön, mert nemcsak veletek történik ilyesmi; én már oly esetet is eleget láttam, hogy szamár ült a kocsiban és négy derék ló húzta. Kár, hogy a szegény lovak nem érték e vigasztalásomat.

A révész mellettem állott, szinte száraz hosszú póznával kezében, melylyel irányt adott a kompnak vagy hidasnak, mikép ő jobban szereté nevezni. Unalomból következő párbeszédet nyiték vele:

- Régen révészkedik kend itt már, atyafi?
- Öregapám is révész volt már itt, tekintetes uram.
- És mindig ily rossz volt a komp?
- Rossz-e? Ennél még rosszabbat is láthat az úr a mi vidékünkön.
- És mégis fizetni kell rajta?
- Hát hogyne! A paraszt, zsidó, meg német fizet, de az urak szabadok, a czigányok pedig egy nótát húznak köszönöm fejében.
- Hová lesz azon pénz, mely itt fizettetik?
- Birák uraimék szedik föl és azután beszámolnak vele.
- Hát kend mi fizetést húz?
- Csak azt biz én, uram, a mi úgy csöppen-csurran, azután meg úr dolgára nem kell járnom.
- Nem szokták a hidast néha megvizsgálni?
- De meg ám, minden tavaszkor itt terem a törvénybiró egy pár eskütt emberrel és a javításért fölrónak egy-két forintocskát.
- És ki viszi véghez a javítást?
- Senki.
- Hogyan?
- Nem ám! A javítás csak abból áll, hogy eskütt uraim egyet isznak, én pedig jól tartom őket halászlével s kitatarozom a hidast, ha épen valami baja van.
- Miért nem jelenti kend be ezen csalást?
- Ugyan kinek? Talán bizony az ispánnak? Uram fia, hiszen olyan kevély, mint az egyszeri béka.
- Hát miből állott az egyszeri béka kevélysége?

- Azt beszélik biz arról, tekintetes uram, hogy egyszer lovat patkoltak a falu végén; a béka ezt meglátta és annyira elbizta magát, hogy előugrott lukából s oda tartotta körmös lábát, hogy őt is patkolják meg.
- Mégis csak szólni kellene kendnek valakivel?
- Nem én, uram, mert jól ismerem én a világ mostani forgását. Mindig ezt mondta nekem megboldogult apám, az isten nyugtassa meg szegényt! Gergely fiam, ha csalást látsz, hallgass vele és gondold meg, hogy a sas nem bünteti meg a kányát, ha a tyukot elviszi, mert ő maga meg a bárányt ragadja el. Én becsületes ember vagyok, a mennyire lehet, de más dolgába nem avatom magamat. Azt tartom én, édes jó uram, hogy: ne szólj nyelvem, nem fáj fejem.

Már megnyitám ajakimat ezen erkölcsös párbeszéd folytatására, midőn siralmas hangon ejtett szavak hatottak a füleimbe:

- Nagyságos uram, nagyságos uram, segítség! Bizony isten, mindjárt megesz! Föltekinték s látám, hogy a szegény zsidó majd leesett bőrös trónjáról szörnyű rémületében. S mi ijeszté őt meg annyira? Lovam, hihetőleg unalomból, első lábait a rúdszegre tevé s farkasszemet kezde a szegény zsidóval nézni.
- Ej, ne féljen kend, lovam jobb ételre szokott.
- Talán bizony korpát szagolt Iczik gazdauram fejében.
- Az én nevem Móricz.
- Mindegy az, mégis csak Iczik kend azért, mert zsidó.

E rövid szóváltás után lovam ismét leereszté lábait, a nyugalom helyre állott és mi kevés pillanat mulva szerencsésen partra érkeztünk, hol a révész, megkapván tőlem az igért borravalót, azonnal a zsidónak is nyujtá hólyagos markát.

- Isten áldja meg kendet, révész gazda, sok szerencsét kívánok.
- Hohó, nem oda Buda! Csak fizessen kend Iczik gazda.
- Fizessek?
- Biz úgy ám.
- De ugyan mit fizessek?
- Hogy mit? Hát két ló, két ember és egy szekér után hat garast.
- Hat garast?
- Annyit hát.
- Merkverdig! Hogyan fizessek én most hat garast, derék becsületes révészgazda, mikor én már fizettem.
- Nekem?
- Kendnek ám, még a túlsó parton; talán a nagyságos úr is méltóztatott kegyesen látni.
- Én nem láttam.
- Csak fizessen kend, mert mindjárt lekötök egy marhabőrt a szekérről.
- De nekem mégis úgy tetszik, hogy én már megfizettem kendet.
- Utoljára mondom, Iczik gazda, fizessen kend, különben -
- Na na, révész gazda, itt a pénz; hiszen én nem akarok csalni, de azt gondoltam, hogy már kifizettem kendet.

E szerint a béke helyre állott s a zsidó kocsisa befogott, miután lovairól a nadályokat leszedé, melyek a Berettyóban rájuk tapadtak.

Pásztor Emil, az „Álmodó”

A Magyar Nyelv Múzeuma ötletadója Pásztor Emil tanár úr, az egri tanárképző főiskola nyelvészprofesszora volt. A sátoraljaújhelyi székhelyű Kazinczy Ferenc Társaság közgyűlésén, 1994. március 19-én mondta el javaslatát egy magyar nyelvtörténeti múzeum építéséről. Pásztor Emilt „álmodónak” nevezték, mondván: ötlete bizony csak egy szép nagy álom. Meglehet, hogy az is volt… Minthogy azonban a tanár úr tudós alapossággal gondolta ki a vágyott intézmény részleteit, és szakmailag hasznosítható, fenntartható és reális tématervet állított össze, álma a megvalósítás csíráit is magában hordozta. Jókai Mór azt vallotta, hogy a dolgok jobbra fordításához „cselekvő kezek kellenek, vasakarat és ismeretek”. Nos, ezek mind megvoltak az álmodó álmát továbbgondoló elhivatottakban, és munkájuk keze nyomán, tizennégy év kemény küzdelem és ünnepi várakozás után, megyei önkormányzati s uniós forrásból felépült és 2008. április 23-án megnyílt A Magyar Nyelv Múzeuma. Széphalmon, a legméltóbb helyen, miként Pásztor Emil is megálmodta: Kazinczy Ferenc egykori gyümölcsöskertje helyén, nem messze a nagy nyelvújító sírjától és 1873-ban elkészült neoklasszicista emlékcsarnokától; egy százados fákkal teli parkban, a „hasonlíthatlan szépségű” (Petőfi Sándor) Sátor-hegyek ölelésében. Széphalom a magyar nyelv jelképes, „szent helye” (szintén Petőfi szavai), nemzeti zarándokhely már a reformkor óta. Itt kezdte meg működését a nyelvmúzeum, melynek masszív, nyelvbástyás és szabályos vonalaival, nagy üvegfelületeivel mindenki előtt nyitott, befogadó, küldetésében őszinte épülete és tartalma egyszersmind a magyar nyelv és kultúra reményteljes jövőjének is szimbóluma.

Pásztor Emil 2004-ben meghalt; a nyelvmúzeum megnyitását már odaföntről figyelhette csak. Mi, az intézmény munkatársai naponta megemlékezünk a tanár úrról, hiszen nyelvújítási kiállításunk helyszínét Pásztor Emil Galériának neveztük el. De mindig el is mondjuk a látogatóknak, hogy ki volt a múzeum ötletadója. Ezt egyébként nagyon sokan tudják, sok-sok Pásztor Emil-tanítvány jött már Széphalomra, s ők kivétel nélkül szeretettel, tisztelettel emlékeznek egykori tanárukra.

Pásztor Emil javaslatában voltaképpen egy előzetes tématervet fogalmazott meg, s ez a terv ma is használható és használandó. A tanár úr jól látta azt is, hogy az intézmény több feladatot elláthat; egyszerre közgyűjtemény: kiállítási tér és rendezvényközpont, cselekvési tér, a magyar nyelv iránt érdeklődők találkozási helye. Pásztor Emil számára egy pillanatig sem volt kétséges, hogy a nyelvmúzeum legméltóbb, leghitelesebb otthona Széphalom, Kazinczy egykori birtoka. Mindenki, aki elismeri a nyelvmúzeum munkáját, köszönettel, hálával tartozik az intézmény ötletadójának.

Pásztor Emil példakép lehet sokak számára, szakmailag is. Tudós tanár volt ő, kutatásai, számos publikációja mellett nemzedékeket tanított, nevelt a magyar nyelv ismeretére és szeretetére. Széphalomhoz több szállal is kötődik, nemcsak a nyelvmúzeum ötletadója ő, neki köszönhetjük a Kazinczy Lajosról szóló kitűnő monográfiát, A tizenötödik aradi vértanú című kötetet; melynek egyik példányát féltve őrizzük a Kazinczy Emlékcsarnokban, Kazinczy Lajos szabadságharcos ereklyéi mellett.

Pásztor Emil A Magyar Nyelv Múzeuma létrehozásának ötletéért és megvalósításáért 2011-ben (posztumusz) megkapta a Magyar Civil Becsületrend díját. (A díjat 2011-ben adták át első alkalommal.)

Pásztor Emilről a Magyar Nyelvőr című folyóiratban Zimányi Árpád emlékezett meg: http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1283/128314.pdf

http://nyelvmuzeum.hu/blog/?p=381

Őszi éjszaka

Az éjszaka elmerengve hallgattam az őszi eső suhogását, mint egy vénkisasszony. Itt az ősz, ahogyan én szeretem az őszt, gondoltam magamban. Itt a vadmacska-mellényes, piros kandallós, a könyvespolcon négykötetes regényeket ismét megmozgató hosszú esőzés: eleget volt szembántó fény, fehér cipős unalom, tarka szoknyás, száznapos nyár... Aztán megdöbbentem. Ah, többé nem szabad szeretni már az őszi évszak hívességét, nedvességét, melankóliáját sem, hisz ezalatt embertársaink fűtés, világítás, és ruházkodás híján sanyarognak... És még mily szenvedések várnak reánk ebben az esztendőben!

A háború mindent elvett az emberektől, ami ezelőtt értéknek számított, és a legjobb esetben hősi halállal fizetett érte.

Ezt a háborút a kofáknak, a félkézkalmároknak és a fegyverkovácsoknak csinálta a végzet. Minden nyilvánulásában azok ellen ment, akik a régi világban bizonyos mértékig a felszínen úsztak, akik a társadalom és ország gerincét alkották. Elsősorban az intelligenciát rúgták meg, hogy az hanyatt-homlok bukfencezett le a társadalmi magaslatról. Egyforma lett úr és paraszt a fegyver terhe alatt. A katonáknak nem kellett a demokráciát magyarázni. A vértelen szenvedés, a halál közelsége, a tömegsír észrevétlenül áthidalta az addigi differenciákat.

Aztán jött az életkor bukása. Akik a legnyugodtabban üldögéltek helyükön, hogy a császár kabátját fel nem vehetik kivételes helyzetük miatt: az untauglichok, a negyvenen felül lévő élemedettek, a tizennyolc esztendős zöldek, az idegesek, az anarchisták, a szabadgondolkozók, a filozófusok: a háború első részében megbuktak a biztonságukkal. Intelligencia és ifjúság és vénség egy hajítófát nem ért. A földre ültek a sütkérező nyugdíjasok, a gőgös életjáradékosok, a háztulajdonosok, a feltartott fejű magánzók, az ügyvédek, az orvosok, a tanárok, az írók, az államhivatalnokok, a vármegyei tisztviselők, a tisztnék (akik eleinte örültek a dupla gázsinak), mind-mind a kultúra cselédei... Jött az óriási bohóc, és kirántotta a ponyvát a büszkén hajlongó akrobatacsoport alól, hogy összedőlt a cirkuszpiramis.

Kereskedők, szélhámosok, ügynökök rohanták meg a megbódult világot, mint a cserebogarak a gyümölcsfát. Szomjas szúnyogok, mérges legyek, lompos varjak ereszkedtek a szárnyas paripa testére, amely elbukott, miután a szekeret nem bírta tovább vonni. Iskolai olvasókönyvekben milyen megható parabolákat olvashatunk majd (ha mindennek vége lesz) e háború erkölcseiről.

Egyszer azt írtam, hogy egy emberöltőn át nem ejtik ki ezt a szót, hogy: háború, ha valóban befejeződik a történet. Tévedés. Ötven esztendeig nem tesznek majd egyebet az emberek, mint veszekednek az igazságtalanságokon, gazságokon, tévedéseken és sebeken. Úgynevezett leszámolás lesz. A régi társadalom, amelyet fejszével fejbe vertek, és vérben fagyva hagytak az országúton, majd megpróbálkozik bevánszorogni az egykori helyére. De azt már elfoglalták. A vándorkatona hazajön száraz tarisznyájával, és nem leli meg a talpának való területet, mert mások léptek oda. A letargiába merültek, a búbánatban homokba-írók, setét szobában egyedül beszélgetők ismét kimerészkednek az utcára, és úgy kergetik őket vissza, mint egy idegen törzs fiait. Jönnek becsület-, vagyon- és egészség-keresők. Előállanak a sorssal való perlekedők, a fogcsikorgató vesztesek, a csúfosan póruljártak, a hontalan csavargók, a szenvedések tébolyodottjai, a viszontagságok folytán már csak ugatni tudók, a tűzvészben négykézláb járók, az elállatiasodott nemesek, a megtisztult lelkű bűnösök, a mártírrá válott jelentéktelenek, a céltalan jajgatók és megint csak a félkézkalmárok, akik az akkori zavarosban is halászni akarnak. Micsoda pokoli kardal hangzik fel itt az ágyúk beszögezése után! Az lesz a folyók hömpölygése, a felszabadult fájdalmak lánc-csörgetése, a palackba zárt gonosz szellemek égboltozatig való növekedése! Hová futhatsz akkor a béke elől, mikor a háború elől sem tudtál elrejtőzni, mint odvába a medve? Hogyan hunyhatod le a szemed, dughatod el a füled, zárhatod el a szíved: amikor mindenkinek igaza lesz? Minden szó kő lesz, minden sebből láng tör ki, minden igazságtalanság az égre ordít, mint Ábel vére? Mindenkinek igazi vér szivárog a szeméből, mesterkéletlen hang tör ki a torkán, valódi láz gyötri a testét, és a keserűség olyan teljes, mint egy rommá égett faluban a lakosság jajveszékelése. Mi lesz akkor?

De az is lehetséges, hogy rosszul lát a vénülő próféta; a jövendőmondónak nincsen pénze, és ijesztgeti a kuncsaftokat.

Lehet, hogy majd egy nagy köd jön hirtelen, midőn mindenki észrevétlenül, látatlanul hazasurran. Kulcslyukon búvik be a limanovai huszár lelke, a kéményen át ereszkedik le a hadifogoly, egyszerre a bölcső mellé ül a rokkant hős, és ép lábával ringatja a gyereket, amelyet a gólya hozott.

Egy váratlan megkönnyebbülés ereszkedik a földre, amely hasonlatos lesz ama régi karácsonyi éjszakákhoz, midőn gyermekszívvel és ifjúi gondtalansággal ballagtunk a ropogó hóban a kivilágított templom felé; a csillagok szikráztak, angyalok repültek, valóban hittük, hogy karácsony van a földön.

A gyomorrontáson kívül más baja nemigen volt az emberiségnek. Az öregek ölükbe vették a gyermekeket, a nők boldogok voltak, az áhítat oly megfogható volt, mint a gyertyácska a fán, még a bozontos kutya is nevetett az ünnepnek. A közelgő újesztendő friss erőre kapatta a nagy betegeket és zöldkeményre a kétségbeesetteket. Hívő gyermek lett mindenki, úgy bízott az esztendő fordulásában, mint a csodában.

Vagy talán csak húsvétra jön el az időszak, midőn a hánykódó hajó révbe ér. Tavasz lesz, és mindnyájan bízni fogunk a fecskében, a felhőben, a kék fákban és az élet újrakezdésének lehetőségében. Friss szél lengeti meg a gyér hajfürtöket, és azt hisszük, hogy újra visszamehetünk az iskolába megtanulni azt, amit elmulasztottunk, ifjak lehetünk, naivok, megbocsátók, dolgosak, egészségesek. Feláshatjuk a sírokat, és ott elevenen feküsznek kedveseink. Megtalálhatjuk az anyának áldó csókját, első kedvesünk remegő szerelmét, a szívnek ifjúkori dalát, és a szivárvány lábát megfoghatjuk. Minden újra kezdődik - miért haragudjunk tehát? A széttaposott cipők és szívek megújhodnak, a nélkülözéstől elromlott szervezetek megifjodnak, bánattól megvénült nők megszépülnek, rozsdamart férfiakból rajongó ifjak lesznek, elpusztult tehetségek visszatérnek. S az élet gyönyörű lesz, mint egy majális. Béke. Béke. A bárány bégeti, a fecske csipogja, a tavasz visszhangozza.

Ámde még boldogtalan őszi eső suhog odakünn az éjben, mint a hontalan lelkek kopogása az ablaktáblán, amint kis ostorokat forgatva száguldanak előre az úton kengyelfutók módjára. Még nincs megpihenés, még nincs itt a tavasz. A nagy szita rázza az emberiség lisztjét. Nagyon sokan hullanak le addig a hervadó fákról, amíg végig, a szemhatárig sárga levelekkel lesz beborítva az emberiség mezősége.

Az éjben a lelkek sóhajtanak, panaszkodnak; régi temetők nem tudják befogadni a kocsisorral érkező vendégeket; nincs megnyugvás, tovább tart a haláltánc. És már nem marad más éjszakai olvasmányom, mint az ótestamentum.

(1917) ***http://mek.oszk.hu*** ***Krúdy Gyula***

Irodalom - Mi a Magyar? - Nyelvünk alkata

Elfeledett szép szavaink

Mapaság már csak úgy jellemezzük a napszakokat, hogy reggel, délben és este, néha hozzá teszzük pontosítva délelőtt vagy délután. Enyire egyszerűen és semmitmondóan, de volt idő az 1700-as években, amikor a pásztorok egy napot számtalan gyönyörű jelzővel illettek. Ezen szavakat hallva vagy olvasva szinte azonnak színekkel együtt látjuk magunk előtt az órákat.

"Hajnalban először dereng vagy megtetszik, azután szűkül a hajnal, utána hajnalodik vagy világosodik, majd virrad, utána hajnal hasad. Azután feljön, majd felsúddul a nap, később fahegybe ér, majd delelőre áll. Délután hanyatlik a nap, azután esteledik vagy alkonyodik, majd lemegy a nap, s jő az esthajnal, utána öregeste lesz, végül beáll az éjszaka. A napot tréfásan tarhonyaszárító-csillagnak nevezték."

Pár feledésbe merült szép magyar szó, betűrendbe szedve értelmezve:

Akoljáték: páros pásztorjáték. A gyepszínkét méllyedés készül. Kinyitott bicskájukat a játékosok magasba dobták úgy, hogy az a saját gödrükbe essen. Ha nyelével ért az "akolba" tizet, ha hegyével ötvenet, ha oldalával egyet jelentett. Többszöri ismétlés után, akinek nagyobb száma lett az lett a nyertes. Avesztesnek szaladnia kellett s, ha a másik botjával eltalálta, a játékot ő kezdhette.

Ábellálódik: ráérő idejében nézelődik, bámészkodik.

Árvagané: a legelőn a jószág álltal elhullajtott száraz gané, amivel télen tüzifa híján tüzeltek.

Bagófüles csizma: azt a csizmát nevezték így , amelyiknek a szárán elől bagófülhöz hasonlólekanyarítás van. Ilynek voltak a régi magyar csizmák.

Bazsalgat: kémlelget, leskelődik.

Becskérez: becsülget, az értékét akarta megtudni valaminek.

Belekandít: bekémlel, beletekint.

Beleragaszt: megfogja a kutya, a pásztorok kutyájukat jellemezték így amikor elkapott valakit vagy valamit.

Bercel: erdős hely.

Bevastagodik: jóllakik a jószág.

Bitófa: a pásztorcserény vagy csárda elé leásott kb 3 m magas szegletes oszlop, ehhez kötötté a vendégpásztorok a lovaikat.

Boroskobak: lopótökszerű, de keményebb bortartóedény.

Budártűz: szőlőzsendülés idején a szőlőpásztorok által gyújtott tűz.

Bufándli vagy pufándli: a nők derekára kapcsolt korpával bélelt, kemény vászon, hogy "derékban vállas legyen" a viselője.

www.magyarvagyok.com/

Rabindranath Tagore:

Áldozati énekek

19.

Ha te nem szólsz hozzám, némaságoddal töltöm meg a
lelkem, s elviselem ezt is. Csendben maradok s várakozom,
példát véve az éjszakáról, mely csillagfény mellett ünnepvárva
virraszt, s fejét türelmesen, mélyen lehajtja.
A reggel egész bizonyosan meg fog jönni, a sötétség el fog
oszlani, hangod aranyos árja az egeken áthatol és leözönlik
ránk.
S akkor a te szavaid kapnak szárnyra, s minden
madárfészekből felhangzó dalokban s erdő, berek virágaiban a
te melódiáid törnek elő.

Gyulai Pál költő az alábbi verssel emlékezett meg Jeszenák Jánosról 1869-ben:

B. Jeszenák János sírkövére

Szerette hazáját
Szívvel, szóval, tettel,
Védte szabadságát
Híven, becsülettel.
Áldozott, szenvedett.
Jutalmát nem kérte,
S nem küzdhetve többé,
Vérpadon halt érte.[7]

Mácz István

Az ember (mikor és hogyan) igaz, jó, szép?

– Ha pedig Istenért kívánom a jót, az igazat, a szépet (bár az előbbi „másokért" már valamiképpen Ő is), ha törekvéseim mélyén az Isten van, akkor..., akkor töredékes igaz, szép, jó voltom a végtelenbe emelkedik...

Mezítelenül születtél, „semmit" nem hoztál magaddal... Helyesebben, hoztad magadban a képességet az igazra, a jóra, a szépre. Tehetség is szunnyadt benned a szépségre, az igazságra, a jóságra.
Mit viszel magaddal, mikor mezítelenül koporsódban fekszel? Semmit, ha igaztalan, gonosz és rút voltál. Ám a személyiség halhatatlan titkos-valóságában viszed *megélt* igazságosságodat, jóságodat, szépségedet!

Egy élet is kevés, hogy a maga teljességében igazzá legyünk. Egy emberi élet is rövid, hogy bensőnk legmélyén, minden „sejtünkben" jókká legyünk. Egy életen át sem tudjuk magunkban megalkotni a szeretetben teljessé váló szépséget.
Mégis tegyünk meg mindent, amire képesek vagyunk. Éljük, ami lehetséges. A töredékesen elkészült „mű", életünk tökéletessé válásához egy örökkévalóságot ajándékoz nekünk az Isten.

Ne bántsd a magyar szellemet és alkotóerőt, mert önmagadat és Európát is megfosztod egy szebb jövő lehetõségétõl!

A Magyar Irodalmi Hírlevelet szerkeszti: Fenyvesi Miklós

http://irodalmihirlevel.freewb.hu/

Terjeszti a Kárpáti Harsona

http://www.karpatiharsona.info